

**FAN, TA'LIM, TEXNOLOGIYA VA ISHLAB CHIQRISH
INTEGRATSIYASI ASOSIDA RIVOJLANISH ISTIQBOLLARI
NOMLI III ILMIY ONLAYN KONFERENSIYA
TALABALARNING INDIVIDUAL MUSTAQIL ISHLARI TASHKIL
ETISH VA UNDAGI TUSHUNMOVCHILIKLAR**

Murtozayeva Muqaddas Sohib qizi

*Ingliz tili Fakulteti, Innovatsion ta'lim texnologiyalari va metodika
kafedrasida mustaqil izlanuvchisi,*

Samarqand davlat chet tillar instituti, Samarqand, O'zbekiston

Email: muqaddasmurtazayeva0312@gmail.com

Annotatsiya. Zamonaviy jamiyat oliy ta'lim oldiga bilimli, tafakkurli, bilimlarni mustaqil egallay oladigan va amaliyotda qo'llay oladigan mutaxassis tayyorlash vazifasini qo'ymoqda. Mustaqil ishlar talabalarning nafaqat nazariy bilimlarini mustahkamlash, balki ularga ijodiy yondashuvni shakllantirishda ham muhim rol o'ynaydi. Bundan kutilgan maqsad talabada muayyan o'quv fani bo'yicha topshiriqlarni mustaqil ravishda bajarish uchun zarur bo'lgan bilim va ko'nikmalarni shakllantirish va rivojlantirishdir.

Kalit so'zlar: mustaqil ish, talabalarning mustaqil faoliyati, mustaqil ishning vazifalari, mustaqil faoliyatni noto'g'ri anglash

Zamonaviy oliy ta'lim tizimida talabalarning mustaqil ishini tashkil etish, nazorat qilish va baholash tartibi to'g'risida ko'p so'z yuritiladi. Talaba nafaqat o'qituvchidan olgan bilimlaridan foydalanishda ko'nikma va tajribasini egallashi, balki o'ziga kerak bo'lgan ma'lumotlarni o'z kasbiy jihatdan mustaqil izlay olishi kerak. O'quv jarayoniga mustaqil ishlarning ulushini oshirish o'quv jarayonini modernizatsiya qilishga faol yordam beradi. Fanlar bo'yicha tashkil etiladigan mustaqil ishlar talabalarni ijodiy mustaqillikka undaydi, ularni erkin fikr yuritishga o'rgatadi, fan bo'yicha egallagan nazariy bilimlarini yanada mustahkamlaydi. Negaki talabalarga mustaqil ishlarni bajarishda qo'yiladigan talablar ulardan fanning ma'lum jabhalarini mustaqil tarzda chuqurroq o'rganishni, buning uchun turli izlanishlar olib borishni taqozo etadi. Mustaqil ta'limni to'g'ri shakllashtirish har qanday o'quv predmetini o'zlashtirish imkoniyatini oshirishi, qaysidir ma'noda talabani bilim, malaka, ko'nikma olishiga undaydi, motivatsiyasini oshiradi.

A.A.Miroyubovning so'zlariga ko'ra, mustaqil ish - o'qituvchining bevosita ishtirokisiz, lekin uning ko'rsatmasi bo'yicha dars xonasida va undan tashqari darslarda va uyda o'quvchilarning individual yoki jamoaviy

FAN, TA'LIM, TEXNOLOGIYA VA ISHLAB CHIQRARISH INTEGRATSIYASI ASOSIDA RIVOJLANISH ISTIQBOLLARI NOMLI III ILMIY ONLAYN KONFERENSIYA

faoliyatining xilma-xilligidir. Talabalarning mustaqil ishi mustaqillik, didaktik va ijodiy yo'naltirilganlik, shaxsga yo'naltirilganlik va faollik tamoyillariga asoslanadi. [1]

Talabaning mustaqil ishi oliy ta'lim jarayonida bir qator muhim vazifalarni bajaradi, ular quyidagilarni o'z ichiga oladi:

- bilim va amaliy ko'nikmalarni tizimlashtirish va mustahkamlash: talabaning mustaqil ishi orqali o'quv jarayonida olgan nazariy bilimlari yanada chuqurlashadi va ular amaliy ko'nikmalarga aylantiriladi. Bu esa talabaning kelgusidagi kasbiy faoliyatida muhim rol o'ynaydi.
- olingan bilimlarni chuqurlashtirish va kengaytirish: mustaqil ish jarayonida talabalar o'z bilimlarini kengaytirib, yangi ma'lumotlarni izlash va ularni tahlil qilish orqali chuqurroq bilim oladilar. Bu jarayon ularga bilimlarini amaliyotda qo'llash imkonini beradi.
- bilim qobiliyati va faolligini rivojlantirish: mustaqil ish talabalarning o'z qobiliyatlarini rivojlantirish, ularni faollikka undash, fikrlash va tahlil qilish qobiliyatlarini mustahkamlashda muhim o'rin tutadi.
- tadqiqot ko'nikmalarini rivojlantirish: mustaqil ish, ayniqsa ilmiy-tadqiqot ko'nikmalarini shakllantirishda katta ahamiyatga ega. Talabalar ilmiy ishlar olib borish orqali ilmiy asoslangan qarorlar qabul qilish, tadqiqotlar natijasini tahlil qilish va umumlashtirish qobiliyatlarini rivojlantiradilar.
- o'z-o'zini rivojlantirish, o'zini anglash qobiliyatlarini shakllantirish: mustaqil ish jarayonida talabalar o'z ustida ishlash, o'zini anglash va o'z-o'zini rivojlantirish ko'nikmalarini rivojlantiradilar. Bu jarayon talabaning shaxsiy va kasbiy rivojlanishida muhim ahamiyatga ega.

Talabaning mustaqil ishlari oliy o'quv yurtlarida turli shakllarda amalga oshirilishi mumkin. Har bir shakl talabaga mustaqil faoliyat olib borish imkonini berib, ularning kasbiy va ilmiy salohiyatini oshiradi. Quyida talabalarning mustaqil ishlarini amalga oshirishning asosiy shakllari keltirilgan:

- auditoriyadagi mustaqil ishlar: bu mustaqil ishlar o'quv mashg'ulotlari davomida o'qituvchi rahbarligida va uning topshirig'iga muvofiq amalga oshiriladi. Bunday ishlar talabaning nazariy bilimlarini amaliyotga tadbiiq etishga yordam beradi va o'qituvchi tomonidan nazorat qilinadi.
- sinfdan tashqari mustaqil ishlar: sinfdan tashqari mustaqil ishlar o'qituvchi topshirig'iga muvofiq amalga oshiriladi, ammo uning bevosita ishtirokisiz

FAN, TA'LIM, TEXNOLOGIYA VA ISHLAB CHIQRISH INTEGRATSIYASI ASOSIDA RIVOJLANISH ISTIQBOLLARI NOMLI III ILMIY ONLAYN KONFERENSIYA

o'tkaziladi. Bu jarayon talabaning mas'uliyatini oshiradi va mustaqil faoliyat olib borish qobiliyatini rivojlantiradi.

- tadqiqot ishi: talabalarning ilmiy tadqiqot ishlari tadqiqot jarayonida ishtirok etishni, tajriba-sinov ishlarini olib borishni o'z ichiga oladi. Tadqiqot ishlarida talabalar ilmiy izlanishlar, tajribalar va sinovlar asosida muammolarga yechim topadilar. Bu jarayon ularning ilmiy salohiyatini oshirishda va o'z sohalariga chuqurroq kirib borishlariga yordam beradi.

Talabalarning mustaqil ishlari ularning nazariy va amaliy ko'nikmalarini mustahkamlash, tadqiqot va ijodiy faoliyatlarini rivojlantirishda asosiy o'rin tutadi. Mustaqil ishni to'g'ri tashkil etish orqali talabalar bilimlarini chuqurlashtirib, mustaqil qarorlar qabul qilishga, o'z kasbiy faoliyatida muvaffaqiyatli bo'lishga tayyorlanadilar. Shu sababli, oliy ta'lim muassasalarida mustaqil ish jarayonini zamonaviy usullar bilan boyitish va uning samaradorligini oshirish muhim vazifa hisoblanadi.

Ta'kidlash joizki, oliy ta'lim muassasalarida pedagogika yo'nalishida ta'lim olayotgan talabalarni kasbiy va ijodiy salohiyatini rivojlantirishda mustaqil ta'lim muhim o'rin tutadi. Mustaqil ta'lim nafaqat talabalarni bilimlarini mustahkamlash, balki ularning ilmiy-tadqiqot ko'nikmalarini rivojlantirish, ilmiy muammolarni shakllantirish va yechimlarni izlashda ham katta ahamiyatga ega. Talaba o'z ustida mustaqil ishlash orqali muammolarni amaliy jihatdan hal qilish, natijaga erishish va uni asoslash kabi ko'nikmalarni egallaydi.

Mustaqil ta'lim jarayonida talaba darsda olgan bilimlarini hayotda qo'llashni o'rganadi. Bu jarayon, ayniqsa, kasbiy mahoratni shakllantirishda katta ahamiyat kasb etadi. O'quv mashg'ulotlari davomida o'rgatilgan nazariy bilimlarni mustaqil ravishda amaliyotga tatbiq etish, o'qituvchi yordamidan mustaqil holda qaror qabul qilish qobiliyatini rivojlantiradi. Bu esa nafaqat o'quv jarayonidagi yutuqlarni, balki talabaning shaxsiy rivojlanishini ta'minlaydi.

Hozirgi vaqtda mustaqil ta'lim oliy ta'lim muassasalarida o'quv yuklamasining bir qismi sifatida qaralmoqda. Talabalar uchun mustaqil ta'limning mavzulari ko'pincha o'quv dasturidagi asosiy mavzular bilan bir xil bo'lib, ularni amaliy muammolarni hal qilishga yo'naltirish darajasi yetarli emas. Talabalar mustaqil ta'lim mavzularini asosan mavjud manbalardan olinadigan tayyor materiallar yordamida yoritib, ko'pincha bu ishlarga ijodiy yondashmaydilar. Shuningdek, ba'zan talabaning mustaqil ishi amaliyotda

FAN, TA'LIM, TEXNOLOGIYA VA ISHLAB CHIQRARISH INTEGRATSIYASI ASOSIDA RIVOJLANISH ISTIQBOLLARI NOMLI III ILMIY ONLAYN KONFERENSIYA

sinovdan o'tmaydi, bu esa ta'lim jarayonining sifati va samaradorligiga salbiy ta'sir ko'rsatadi.

Bugungi kunda ko'plab talabalar mustaqil ta'limni faqat qo'shimcha vazifa sifatida qabul qilmoqdalar. Ular ko'pincha avvalgi yillardan qoldirilgan ishlarni ko'chirib, internetdan tayyor materiallarni olishga moyil bo'lib qolmoqdalar. Bu esa talabaning ijodiy qobiliyatini cheklaydi va mustaqil fikrlash ko'nikmalarining shakllanishiga xalaqit beradi.

Mustaqil ta'limni tashkil qilishda talabaning qiziqishlarini inobatga olish, mavzularni dolzarb muammolar asosida tanlash, ilmiy izlanish va amaliy mashg'ulotlarga keng o'rin berish zarur. Bu jarayonda o'qituvchi talabalarga faqat yo'naltiruvchi sifatida xizmat qilishi, ularning qobiliyatlarini rivojlantirish uchun sharoit yaratishi kerak. Talabaning mustaqil ta'limga bo'lgan motivatsiyasini oshirishda o'quv topshiriqlarining turli va ijodiy shakllarini joriy qilish, tanqidiy fikrlashni rivojlantirishga yo'naltirilgan vazifalarni tanlash lozim.

Talabaning mustaqil ta'limi pedagogik jarayonning ajralmas qismi bo'lib, uning ijodiy va kasbiy salohiyatini yuksaltirishda muhim rol o'ynaydi. Mustaqil ta'limni to'g'ri tashkil qilish orqali talabalar ilmiy-tadqiqot ko'nikmalarini rivojlantirib, o'zlari mustaqil qarorlar qabul qilishga o'rgatadilar. Shu sababli, zamonaviy oliy ta'limda mustaqil ta'limga ijodiy yondashuvni joriy qilish va uni takomillashtirish bugungi kunning dolzarb masalalaridan biri hisoblanadi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. D.X.Xolmurodova "Issues in Teaching Speaking to EFL students" . International Conference on Applied Sciences, London, united Kingdom on 24-25th September – 2021.
2. D.X.Xolmurodova "Importance and benefits of teaching communications skills to medical students". "Umumiy o'rta maxsus ta'limda xorijiy tillarni o'qitish: Uzviylik va izchillik" Toshkent – 2021.
3. G.A.Tkachenko "Independent work at higher education insitutions" Международный журнал экспериментального образования. – 2015.
4. M.M.Qo'ziboyeva "Talabalar mustaqil ishlarini tashkil etishning pedagogik xususiyatlari" -2022

**FAN, TA'LIM, TEXNOLOGIYA VA ISHLAB CHIQRARISH
INTEGRATSIYASI ASOSIDA RIVOJLANISH ISTIQBOLLARI
NOMLI III ILMIY ONLAYN KONFERENSIYA**

5. D. Zakirov “Oliy ta’lim muassasalarida talabalarning mustaqil ta’lim olishini tashkil etishning yangi usullarini yaratish “ – 2022.
6. Kozlova, A. (2022). “Automated Systems Reduce Errors: Towards Fair and Objective Assessment”. Educational Technology Journal.